

DRAMMEN
KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Brynjar T. Nyborg	Arkiv:	X51 &13
:			
Arkivsaksnr.:	18/9268-2	Dato:	*

Høring - etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud mv.

INNSTILLING TIL: Bystyrekomite helse, sosial og omsorg/bystyret

Rådmannens forslag til vedtak:

Rådmannen anbefaler bystyret å avgi følgende høringsuttalelse:

- 1. Drammen kommune støtter intensjonen om styrking av pasient- og brukerombudet*
- 2. Drammen kommune støtter inkludering av den fylkeskommunale tannhelsetjenesten i ombudets ansvarsområde*
- 3. Drammen kommune anbefaler at navnet på ombudsordningen ikke endres for å sikre likeverdig behandling av henvendelser til ombudet fra alle pasient- og brukergrupper*

Trond Julin
rådmann

Eva Milde
Helse- og sosialdirektør

Høring - etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud mv.

Hensikt med saken

Helse- og omsorgsdepartementet har sendt på høring forslag om endring i pasient- og brukerombudets navn og mandat. Høringsfristen er satt til 2. januar 2019. Hensikten med saken er å vedta Drammen kommunes høringsinnspill til høringsnotatet.

Bakgrunn

Regjeringens forslag til etablering av nasjonalt Eldre-, pasient- og brukerombud følger opp ett av punktene i Jeløya-erklæringen

Gjeldende ordning med pasient- og brukerombud

Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasientenes og brukernes behov, interesser og rettssikkerhet overfor den statlige spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i disse tjenestene, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 8-1. Pasient- og brukerrettighetsloven § 8-2 har bestemmelser om arbeidsområde og ansvar for pasient- og brukerombudsordningen. Staten skal sørge for at det er et pasient- og brukerombud i hvert fylke. Ombudet skal utføre sin virksomhet selvstendig og uavhengig.

Pasient- og brukerombudets arbeidsområde omfatter statlige spesialisthelsetjenester og kommunale helse- og omsorgstjenester. Da pasientombudsordningen ble lovfestet fra 1. januar 2001, var ordningen begrenset til å omfatte spesialisthelsetjenester. Ombudsordningen ble utvidet til å omfatte kommunale helse- og sosialtjenester fra 1. september 2009 (kommunale helse- og omsorgstjenester fra 1. januar 2012) og endret da navn til pasient- og brukerombud. Arbeidsområdet inkluderer også private tjenesteytere som har avtale om å utføre tjenester på vegne av kommune eller regionalt helseforetak, som for eksempel private avtalespesialister (psykolog- og legespesialister), fastleger, fysioterapeuter og sykehjem. Pasient- og brukerombudsordningen omfatter derimot ikke private ytere av helse- og omsorgstjenester som ikke har avtale med det offentlige.

Det er i dag 15 pasient- og brukerombud. Ombudene skal arbeide for å ivareta pasientenes og brukernes behov, interesser og rettssikkerhet overfor den statlige spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i disse tjenestene. Ombudene skal gi et likeverdig tilbud om bistand til alle landets innbyggere, være kjent og tilgjengelig, bidra til økt kvalitet og pasientsikkerhet og være ubyråkratiske og effektive. Pasient- og brukerombudet fatter ikke enkeltvedtak. Klager på ombudenes saksbehandling håndteres av Helsedirektoratet. Pasient- og brukerombudsordningen administreres av staten ved Helsedirektoratet. Direktoratet har det overordnede ansvaret for personalet, økonomien og annen virksomhetsstyring

Et ombudskollegium samles om lag fire ganger i året for å diskutere aktuelle problemstillinger og utviklingstrekk i ombudenes arbeid og i helse- og omsorgstjenestene. Det arrangeres også regionsamlinger med fokus på lokale forhold. Ombudskollegiet har etablert et arbeidsutvalg som består av fire lokaleombud som velges for to år om gangen. Det velges en leder i ombudskollegiet. Lederen i kollegiet er også leder for arbeidsutvalget.

Forslag til endringer i ombudsordningen

Nasjonalt ombud

Pasienters- og brukeres tilgang til råd, veiledning og annen bistand fra pasient- og brukerombudet skal være uavhengig av hvilket fylke de bor i. Utviklingen har gått i retning av økt samordning av administrative rutiner og faglig praksis hos de lokale ombudene. Felles arbeidsmetodikk og mer systematisk kompetanseutvikling vil bidra ytterligere til et bedre og mer likt tilbud til publikum. For å oppnå dette mener departementet at det er behov for en tydeligere og mer permanent koordinerende rolle enn det som følger av dagens praksis der denne rollen går på omgang mellom fylkesombudene. Departementet ønsker også å styrke ombudets generelle arbeid med å fremme pasienters og brukeres interesser. Departementet foreslår derfor at det etableres et nasjonalt eldre-, pasient- og brukerombud i tillegg til de lokale ombudene i hvert fylke.

Særlig ansvar for eldre pasienter og brukere

Departementet foreslår i høringsnotatet at det nasjonale ombudet skal hete Nasjonalt eldre-, pasient- og brukerombud og at også de lokale ombudene skal skifte navn til Eldre-, pasient- og brukerombud. Departementet peker på at det er viktig at navnet på ordningen gir god informasjon om ombudets ansvarsområde. Navnet bør markere at ombudene har generelle oppgaver for alle pasienter og brukere, og et særskilt ansvar for eldre i denne gruppen.

Helseutfordringer krever ofte mye av den enkeltes ressurser og oppmerksomhet. Det kan for mange oppleves som en tilleggsbelastning å sette seg inn i nettverket av rettigheter og plikter som omfavner pasienter og brukere, og å forholde seg til ulike instanser og helsepersonell. Samtidig fremhever Helse- og omsorgsdepartementet at forekomsten av mange sykdommer øker med økende alder. Eldre har i tillegg ofte flere sykdommer samtidig, og andelen som har flere kroniske sykdommer er derfor høyere hos de eldste, særlig de over 80 år. Denne gruppen pasienter og brukere har derfor et særlig behov for slik veiledning som pasient- og brukerombudene kan tilby, og har ofte et mer sammensatt sykdomsbilde som forutsetter at de som gir råd og veiledning har særlig kunnskap om denne gruppen. Pasient- og brukerombudene foreslås derfor styrket. De foreslåtte endringene vil etter departementets syn legge ytterligere til rette for å videreføre ombudenes gode arbeid rettet mot eldre pasienter og brukere og bidra til å opprettholde kontinuiteten i arbeidet med å innrette ordningen med et særlig fokus på eldre og aldring.

Innlemming av tannhelsetjenesten i ombudet ansvarsområde

Fylkeskommunale tannhelsetjenester omfattes i dag ikke av pasients- og brukerombudsordningen. Det er initiert en prøveordning med kommunal overtakelse av tannhelsetjenesten. Dette ville kunne gi ulike rettigheter for ulike brukergrupper av tannhelsetjenester avhengig av hvilket forvaltningsnivå de fikk tjenestene fra. Det er også tidligere tatt initiativ til inkludering av offentlig tannhelsetjeneste i ombudsordningen.

Departementer foreslår derfor lovendringer som sikrer at pasienter får lik rette til å henvende seg til ombudet med forhold knyttet til offentlige tannhelsetjenester uavhengig av hvilket forvaltningsnivå som har ansvar for tjenestene.

Rådmannens vurdering og anbefaling

Rådmannen støtter en styrking av pasients- og brukerombudene, slik at de kan ivareta alle pasients- og brukergrupper uavhengig av om tjenestene er organisert og finansiert fra stat, fylkeskommune eller kommune, herunder private med driftsavtale med offentlig instans.

Rådmannen ser også positivt på en styrking av ombudets satsing på eldre, men kan ikke se hensiktsmessigheten i å endre navnet eller å ha et særskilt fokus på denne målgruppen.

Kommunen gir tjenester til alle byens innbyggere, tilpasset deres behov og funksjonsnivå. Innbyggerne kan ha ulike problemstillinger som de ønsker å henvende seg til et ombud med, uavhengig av alder. Pasients- og brukerombudet skal gi likeverdig hjelp til de innbyggerne som henvender seg til dem, og må kunne håndtere kommunikasjon med ulike personer, med ulike kognitive evner, ulike språkferdigheter og ulike kulturelle og atferdsmessige uttrykk. Disse uttrykkene og problemstillingene kan skyldes personlighet, utdanning, bakgrunn, sykdom, funksjonsnedsettelse med mer. Alder i seg selv er ikke en tilstand som tilsier noe særskilt fokus utover de funksjonsnedsettelsene eller sykdommene alderen fører med seg. Eldre har også i dag en selvsagt rett til å henvende seg til pasient- og brukerombudet. Det kan også være at andre grupper vil få mindre oppmerksomhet med navneendringen og et særskilt fokus på eldre.

Flere grupper har tatt til orde for opprettelsen av et eget eldreombud som tar for seg også andre forhold enn det som går på helse- og omsorgstjenester. Endring av navn og innretning på pasient- og brukerombudet vil, etter rådmannens vurdering, ikke fylle rollen som et ombud for eldre på alle samfunnsområder. Rådmannen mener derfor at ombudet fremdeles bør hete pasient- og brukerombud og at styrkingen av ombudet bør være en styrking som kommer alle pasient- og brukergrupper til gode.

Det foreslås etablering av et nasjonalt ombud som skal være samme person som et av de lokale ombudene. Rådmannen ser at dette kan ha utfordrende sider. For kommunens vedkommende er det vesentlige at innbyggerne får den bistand de har behov for fra ombudet, og at ombudet har den nødvendige frihet og selvstendighet til å kunne hensynta lokale forhold i utøvelsen av ombudsfunksjonen.

Vedlegg:

Høringsnotat